

आर्य समाज
2262 I

ॐ वा
११

श्रीगणेशाय नमः ॥ दुर्दिनान् कलामाश्रित्यने ॥ ॥ त्रैलोक्यका अधिपति
भयाका श्रीनारायणलाङ्गनमस्कारगारिनानाशास्त्रमात्रिकाकोराजनी

श्रीगणेशाय नमः ॥ ॥ परम्याशिरसा विदुं त्रैलोक्यका अधिपतिं पु
मुम् ॥ नानाशास्त्रो धर्तव्यं श्रीराजनीतिमनुचयम् ॥ १ ॥ आधित्येव
विदेशास्त्रनरो ज्ञास्यति तत्त्वतः ॥ धर्मोऽप्यदेशविनयकार्यकार्यशु
भाशुभमन्त्राणि ॥

कहन्ते ॥ १ ॥ यो शास्त्रपूजायां किं धर्म-अधर्म-कार्य-अकार्य-शुभ-
ज्ञान-अज्ञानमवैता-यो होला ॥ २ ॥ ॐ ॥ ॐ ॥ ॐ ॥ ॐ ॥

मनुष्यकामितगतकामनाले मकरंछु मनुष्यलाई योशाखले आमालोहेतगत्या
हितगत्याछ ३ मूलसुत्रकाकुरामकरंछु अघिचानकसयिले आफ्नाछोराताई

नदरुसंप्रवक्ष्यामिनरागाहितकाम्यया येनप्रज्ञाप्रवर्द्धतेमात्रैवहित
कारिणि ३ मूलसुत्रप्रवक्ष्यामिचानकेतनुभाषितं येनविज्ञानम्
त्रेणसर्वज्ञत्वहिजायते ४ मूर्खशिष्यापदेशेनदृष्टास्त्रीभारतोनच
विषनांसंप्रयोगेनयंछिजोयवसिदति

योशाखयह्यायछि सर्वज्ञानिहोला ५ मूर्खशिष्यालाईउवदेशदियायछि कचव
खीलाई आभरणादियायछि अघिविग्रहगत्याकोशत्रुसित्तगिगत्यायछियंछितव

वृद्धिः पृथीकुरुसंगपसंगगुरुः पंडितकाव्यकथागुरुः कुलदंतमित्रगुरुः यः
२ व्यर्थलेताशकुंदेव द वहुलायाकोलागिष सय मरुवाल हानि

पुटीमि मरुसयर्क पंडिते तहपकथा कलिमिः सहमित्र
कुर्वीरोगावतिदति द ५ ममताभुजगातामयपातांचदेतिता
हीनाराजकमताचविधासंतिगतायुष ७

उरुलायासह

जाकामानिस् एतिसित विश्वासात्या जिहुजात्याह् ७

वैरिसितविश्वासगर्नकनजोइछागछ. न्योमनुष्यरुषकाएपाभाव
हिमुन्याकोषस्याप्रांतजस्तोगारिविडरुंछ. नस्तैपद्धिथाहापाउछ ८

वैरिनांसहविश्वासंयोनरकर्तुमिच्छति सवृक्षायेषुसंमुप
पतितः प्रतिबुध्यते ८ धनधान्यप्रयोगेषुविद्यासंग्रहगेषु
च आहारेव्यवहारेषुन्यक्तज्ञासदाभवेत् ९ ७

धनकमाउदा. धानकोप्रयोगगर्श. विद्याषहाउदा. केहिबसुसंग्रह
र्श. खांदामा. लिंद. दिंद. यतिथोकमान्तज्ञान, मान ९ ७

कुं. क्रि

३

६

१०

१५

२०

२५

३०

३५

नि

गुरुवरोवर आमा वावुपनि छैन. जो गुरु ले संसार समुद्र न तरिस
कनु भया को यस्तो ना ऐदिछुन् १० आमा गंगा वावु पुष्कर

न गुरु सदृश मानान गुरु सदृश विना येस्तारे निमहा
घोर संसारे दधि दुस्तरं १० माना गंगा समंती धर्म पीता पु
ष्कर मेव च गुरु केदार समंती धर्म माना गंगा पुनः पुनः ११

नीर्थ गुरु केदार तीर्थ वरोवर हुन् आमा भया को गंगा वरोवर
मानु ११ कुरुपि को रूप विषा हो. न पस्वि को रूप पशुमा हो. को

रामः

३

किल कोरूपस्वरहो स्त्री कोरूपपतिव्रताधर्महो १२ विधाव
रोवरभाइ कोहि छैन आकाशरिमाउत्पन्नभयां कोरोगवरोवर

विधारूपंकुरूपानां क्षमारूपं न पस्विनां को किलानां स्व
रूपं नारी रूपं पतिव्रताः १३ न च विद्यासंमो बंधुन च
बाधिसंमोरिपुः न चापत्ये समस्त्रे हो न च देवा परं वत्स ॥

शत्रु कोहि छैन छोरावरोवर पियारे कोहि छैन देव देषिवत्ति
यो कोहि छैन १३ परदेशमा विधामि न ऊंछ घरमा स्वामिनि

बु. क्रि
४

त्रुंरु. रोगीमनुष्यको ओषधी मित्रं रुंरु. परत्रको मित्रवत्सं रुं
रुंभनिज्ञानु १४ द्युहियागारेपज्ञाको विद्याविषं रुंरु. नपचि

विद्याप्रवासिनो मित्रं भार्या मित्रं गृहेषु च आनुरस्योषधं
मित्रं धर्म मित्रं परत्र च १४ उराधिना विषं विद्या अजीर्णः
भोजनं विषं विषं गोचिरिदस्य दृढस्य न रुनी विषं १५

कनखायाको अन्नविषं रुंरु. छेरेपरिथारकं गाललाश विषं रुं
रुं वृथा लाई न रुणी स्वाप्ति विषं रुंरु. १५

रामः
४

६
अभ्यासनामा विद्यानां सदा हासनास्वास्तिनासिंहे वीजघटि
याभयाघेतनासिंहे कुमन्त्रीभयाराजानासिंहे १६ नस्काछोरापं
अनाभ्यासेरुताविद्यानित्यहास्यरुतास्त्रियुः कुवीर्जेराहन्तं
क्षत्रंभृत्यदोषैरुतो नृपः १६ यस्यपुत्रोनावेदांशो नशूरो न
चपरिणतः अंधकालंकुलं न स्पृशेच्च देवसर्वरि १

डित्तपनिछैन शूरोपनिछैन नस्कोकुलमाचउमानभयाकाः
रात्रिजस्तोअध्यारोऊछैनस्तैशोभाछैन १

उ.दि
५

रात्रिको दीपचतुर्नामो दिनको दीपचतुर्नामो चतुर्लोको दीपचतुर्नामो
वधो रत्नो कुलको दीपचतुर्नामो पुत्रो दीपचतुर्नामो निजां नुः १८ १८ न
सर्वरिदीपकोचतुप्रभाते रात्रि दीपकः त्रैलोक्यदीपको
धर्मसुपुत्रकुलदीपकः १८ जननाचोपनेताचयस्तुवि
शापयद्गति अन्नदानाभयदानापंचैते पीतस्मृताः १९

आऽमा वनबंधविवाहगारिदिन्याः विद्यापूजापूजाः अन्नधानदि
न्याः भयदेषि रक्षागर्भ्याः इषाचननापीनाभानिजां नु १९

रामः
५

गुरुकीचस्त्री. राजाकीस्त्री मित्रनी आफ्रीस्वास्त्रीकीआमा. आफ्रीआमा. ८
तिपांचआमाभनिजानु ॥२०॥ कसैकोभयापनि. पाचवर्षसंमलालनागरिछो

गुरुपत्नीराजपत्नीमित्रपत्नीतथैवच पत्नीमातास्वमाताचपंचैतेमात
रःस्मृताः ॥२०॥ जालयेपंचवर्षाणिदशवर्षाणिताडयेत् संप्राप्तेषाडुको

गालाईराषनुदशवर्षसंमताडवागर्तु. ~~दशवर्ष~~ वर्षभयापछिछोरारमित्रवरावरग
रिराषनु. ॥२१॥

वर्षपुनर्मित्रवराचरेत् २१

३ क्रि
५॥

लालनागयापदि बहुते मोचुं २०. ताडनागयापदि बहुते गुणजुं २०. तस्य
धुप्रलार्हश्चिन्मलार्हलालनागभिनराषतु. ताडनागर्धपर्ध २१ कसेकोभया

लालनाहहवोपास्ताडनाहहयोगुणा. तस्मान्नुत्रंचक्षिष्यंच.
ताडयेन्नतुलालयेतु २२ रुचिरभ्यासयोख्यातांप्रत्तयाकिंप्रयोज
नं ताडभोग्नादिनल्यातां. प्रत्तयाकिंप्रयोजनं. २३

पनिविद्यापद्मरुचिर्ह अभ्यासपनिर्ह उद्विन्नभयापनिज्ञान्याहोला. रुचिपनि
हेन. अभ्यासपनिहेन उद्विलेशाखमाकेहिप्रयोजनहेन. २३

३५

३५

छोराकनचनेकशास्त्रकोदिनप्रतिअभ्यासगर्नलाउनु. शास्त्रनीतिबुद्धिवंतभयापछि
सर्वेलेमात्रपूजागर्ना तसर्थछोराकनविद्यापहाउनुपर्छ २४ चानकअधिले

उचालुविविधैः शास्त्रैर्नियो न्यासततंबुधैः नीतिज्ञाबुद्धिसंपन्ना
भवतिखलुपूजिताः २४ पठपुत्रकिमालस्यमपठोभारवाह
क. पठतः पूजितोराजा. पठपुत्रदिनेदिने. २५

आफ्नाछोरालाईसिकाउछुन हेपुत्रशास्त्रपहु. आलस्यछाड. शास्त्रनपह्यापछि
भारिवोकनुपर्ना. शास्त्रपह्यापछि. राजालेपनिपूजागर्नामात्रगर्ना तस्कार
सादिनकोदिनशास्त्रपहु अभ्यासगर्नुपर्छ भनि आफ्नाछोरालाईसिकाया २५

३. क्रि
८

गुणालिनु कामगर्तुनिमित्त. यत्तुगर्तुषर्द्ध. सोभागरिवस्थाले केहि प्रयोजन
हैन. कसोभन्याइदनादियागारुहह्वरैगहनाचदगहनाशविदियापतिर

गुणोपक्रियतां यत्तुकिमतोत्पद्योन्नतं विक्रियंतनचंठा
भिर्गावः क्षीरविवर्जिताः २८ नरस्याभरणं रूपं रूपस्याभ
रणं गुणं गुणस्याभरणं ज्ञानं ज्ञानस्याभरणं क्षमा. २९

व्यचयामोलजांदैन २८ मनुष्यको आभरणरूप. रूपको आभरणगुण.
गुणको आभरणज्ञान. ज्ञानको आभरणक्षमा. २९

गुरु
८

गुणशोधन रूपनशोधन. शीलशोधन कुलनशोधन सिद्धिशोधन. विद्यानशो
धन. भोगगर्हकिभनिसोधन धननसोधन. १८ गुणनहुन्यामांछे कोरूपको

गुणंपृच्छसिमारूपं शीलंपृच्छसिमाकुलं सिद्धिंपृच्छसिमावि
द्याभोगंपृच्छसिमाधनं १८ अगुणस्य हतं रूपं अशीलस्य
हतं कुलं असिद्धेश्च हतावि पुन्यभोगस्य हतं धनं. १९

नाशहंछ. शीलनहुन्यामांछे को कुलको नाशहंछ. सिद्धिनभयाविद्याको
नाशहंछ. भोगगर्हनशक्या. धनको नाशहंछ. १९

वु क्रि

रूपको गहना गुण गुणको गहना शील स्वभाव विष्णुको गहना सिद्धि धनको गहना
नादान भोगगर्त १० निकाहुन भाग्यपात्रि चौराक न विद्यापहाउर वन

गुणं भूषायते रूपं शीलं भूषायते कृतं सिद्धिं भूषायते विद्या भोगं भूषा
यते धनं १० लुङ्गले शो न यथा उच विद्या सु योजयेत् असने यो
जये च चूं मि च धर्मं नि योजयेत् ११ नालु चः शिखरो मेरु र्नाति
निम्नो रसातलं अवसा यसहा या नाना तिषारो महोदधिः १२

नमाशु कनकामला उतु धर्मका काममा मित्रला उतु ११ सुमेरु पर्वतपनिः
श्रुति उचै न पातालपनि श्रुति तल छैन सागर समुद्रपनि पाणार्तु हुं छ सति

३२
गामि रुत रानी लो कले इय गगर्तु च ३२

सकश्लोकभयापनितेहो आधाभयापनिचरामात्रैलेपनिहुंरु. नसक्याएकाक्षर
मात्रैलेपनिहुंरु शुभ्यासदिनप्रतिगनु. दानशुभयनशुभ्यासकर्म. एतिथोकमा.

श्लोकेनचतद्वैतनादेनैकाक्षरेणावा. शुवध्यंदिवसंकुर्पा
दानाध्ययनकर्मसु ३३ योगनानांसहस्राणिबुजन्त्यांतिपि
पीलिका. शुभयदनवैतनयोपिपदमेकनगाहति. ३४

शुभ्यासगर्तुपद ३३ शुभ्यासगरिकनगयापछि हजारयोगनकिमिलिजांरु
नगयापछिगरुडलेसकफउ शुभियसकेकनकमूनसत्रै. ३४

बु छि
८

धनतुल्यउतुविद्यापुस्तक. पर्वतचउतु. धर्मगर्तु कामगर्तु. एतिरुथोक. हत
पतलेहुदैन. विल्लागारिगर्तुपुस्तक. ३५ चारपुस्तकलेविद्यालिउतुहुंय. पु

शनैरर्थाःशनैर्विद्याःशनैःपर्वतमाहहेतु शनैर्धर्मश्चका
मन्त्रव्यायामश्चशनैःशनैः ३५ गुरुपुत्रप्रवयाविद्यापुस्तक
रेखाकनेनवा. शुभवादिद्ययाविद्याचतुर्थेनोपलभ्यते. ३६

रुकोचाकीरगारिकन विद्यापुस्तक उक्तकदीकनपनि. धनदीकनयनि वि
द्यादीकनपनि विद्यापुस्तकय. ३६

गुरुः
८

एकाक्षरमात्रसिद्धाउन्यागुरुभयायनिमानुषरुं. न.मात्रापदि. कुङ्करकोयो
निमाशतवार १०० जन्मभईकन. फेरिवालाको जन्मभैभोग्यगर्हन् ३१

एकाक्षरप्रवातारं यो गुरुं ना भिमन्यते. स्वानयो निशतंगत्वा
चोत्तमाने च पित्रायते. ३२ उत्तरं प्रत्यशोधितं नाधीतं गुरु
सन्निधौ न शोभते सभामध्ये जालगर्भ इदं स्त्रियः ३८

उत्तकमाहेरि कनमत्रैव हि कनगुरुदेउ न पुरापादि. सभामाशोभाहुं देन
मात्रदेधि निस्त्राको लोराजै हुं रुं. ३९

बुद्धि

काठको व्यापारि. दुगाको व्यापारि पर्वतमा बहुरु. आनस्पनगर्ल. पण्डित
रुद्र मित्रसंयहगर्ल. एतिचोरले चोरिकनले ज्ञांदीन. एतिपांचथोकचुध

शिन्यशैलमनालस्पंठांठित्यमित्रसंग. चचोरहरणीवि
चापंचेतैचुस्योनिधि: नहिजन्मनि ज्येष्ठतं ज्येष्ठत्वंगु
लभुचाने एतात्पुतात्तरंयांतिपयोधिचतंयथा. ४०

मभंराशरुद्र. १९ जन्मजेठले ज्येष्ठहुदैन. ज्येष्ठभन्याको गुलाहो. कस्तो
भन्या. ३५ दहि भन्या. पिउज्येष्ठ. ४०

गुरु

९

४९ विद्यानमवापदि तृतीयांशमयाकोकावययग. श्रीवाकुनमग
ममवापदि. पंडितमयापदि. एवमदि श्रीकलेपमयापदि. ४९

विद्यानमवापदि तृतीयांशमयाकोकावययग. श्रीवाकुनमग
ममवापदि. पंडितमयापदि. एवमदि श्रीकलेपमयापदि. ४९
विद्यानमवापदि तृतीयांशमयाकोकावययग. श्रीवाकुनमग
ममवापदि. पंडितमयापदि. एवमदि श्रीकलेपमयापदि. ४९
विद्यानमवापदि तृतीयांशमयाकोकावययग. श्रीवाकुनमग
ममवापदि. पंडितमयापदि. एवमदि श्रीकलेपमयापदि. ४९

उ द्वि
१०

निषारजाउंएकैहं पारमहंन्यालसंनवाहंरु ससुइपारगवापदिनाठकीक्याप्रः
योगन ४३ प्रवेलेपुताकोपूजागर्दनरु. पिंगवावाचमदेन गुणभयाकासीकरन
नावाधिचभवेदियांयावत्यासंगगदति उचीरौचगनेपारेनैकायाकिंअपे
जनं ४३ गुणः सर्वत्रभूयंतेपिनवंगोदिरथकः वाधुदेवजमस्यनिवसु
देसंतनेजना ४४ गुणः कुर्वन्तिहृत्तंहरोपिवसतांसती केतकीगंधमाष्टा
लाईसवेलेपूजागर्दनरु. वसुदेसलाईकोहिपूजागर्दनरु ४४ गुणवन्तमानिस् गछा
भयापनि. लज्जानमानिस्हरुजाधुन. केतकीवापनाले. गछाभयापनिभुमरुठः
सेनउमपुन्यः गुणिकदेउछाकाभयापनि. नोकजाधुनः ४५

अस्वयंगरु निषरजाउं ४५

राजारविद्याधनं उपैतुल्यहृदैनं व्याख्यादेशीने राजाकोपूजागर्हणं सवैलोकलेवि.
राकोपूजागर्हणं ४८ सकलोराभयापनिहंरुं सुप्रविद्याधनं साधुपुरुष तेस्ता

विद्यालं चन पलं चन हिस न्य परा कनः स्वदेशी पूजितो राजा विद्या सर्वत्र पूज्य
ते ४८ सकलोराभयापनिहंरुं शेष विद्यायुक्तन साधना कलं पुरुषसिंहं न च ३
सोवप्रकाशने ३७ विद्याया राजनं कश्चित् कश्चिदुत्तमभाजनं अभयोभा
जनं कश्चित् कश्चिदभयोभाजनं ४८

रागलोकलकोपकाशगर्हणं ४७ क
सैरुं उविद्याहंरुं कसेरुं उविद्यापनिधनयनिहंरुं कसेरुं उविद्यापनिधनयनिहंरुं

४७
४८

वृ ६
११

फलकृन्नाहृषर सुशो कलन नमनागरिवत्तुन सुग्याकोकादह मूर्ध्वजननमुह
दन वरुभिन्नहं ४९ आरथोककामसंध्याकालमानगर्तु आहार मैधुन निद्रा
ममंतिफलसोवहानमंतिगुणोजनना ७४ कृत्वा च मूर्ध्वचमिचतेन
चमयते ४९ नहेकसाणिचचारिहं व्याकाले प्रयोजनं आहारो मैधु
नानिदाना वाध्यायनवद ५० आहारान्नायनेवाधीनभाक्कुरश्चजाय
ते कुलक्षीकश्चशोषाजं सपत्नीयायुषः क्षयः ५१

अथयन एतिका मनागर्तु ५० संध्याकालमावायादि रोगीहं ४ मैधुनगत्या
पदि कृत्वा ४९ सुतापदि लक्ष्मीक्षयहं ४ पाठगत्यापदि आयुक्षयहं ४

गुरुः
५११

वेदवेदांगतन्त्रज्ञानमपहोमजात्या. आशीर्वादयिष्या. सत्तावाहग कनपरोहित.
गर्भ ५२. ज्ञानीकोमलसानुकामगन्ध्या. आपत्तिमात्यांगीष्टुजडः खसमगन्ध्यास्त

वेदवेदांगतन्त्रज्ञानपहोमपरायणाः. आशीर्वादयरोनिषंरुधरास्तपुरोहि
५२. ज्ञानः. त्रिगुणमहीपालः. सप्तकर्मवेवर्जितः. विदूरेचपादित्यांगी
समः. सत्संगसुखं ५३. कुलशीलपुण्यपेता. सत्यधर्मपरायणाः. प्रवीणः.
पद्माक्षरस्य राजा आशीर्वादायते. ५४.

कनराजागर्भ ५३. कुलवंतशीलवं.
न. गुणावंतः. सत्यवादी. धर्मज्ञानातीतिज्ञान्य. सदैवैथौरुमासमर्थहुयास्तोराजागर्भ

बु डि

१२

कूरव्यसनीलोभी-यदंकारा-आयनहरीकनैवैयगर्भा-सस्ताकनगजादगर्नु ५१
सर्वैकन धैर्यवत-सर्वत्रकोपरीमान्या-अचि-सना-सस्ताकननभयतिग

कूरव्यगनिनंनुवमप्रगल्लनदोर्जवं-अनायवयक-त्रांता-वेद-येनि
योमयेत् ५२-अलततिहितोधीर-सर्वरत्नधीक्षकः-अचेश्रावव
साथीचधमाध्यक्षोभिभाषते ५३-आयुर्वेद-कृताभ्यासः-सर्वज्ञप्रिय
दक्षिणः-आर्यश्रीलंगुणोपेत-रूपवैरोविभीषते ५४-५५

नु ५६-कालजान-यादि-अभ्यासगर्भा-नेरागा-सर्वे-जान्या-नारीभेद-जान्या-ओषध
जान्या-लोच-जानमन्या-शीलस्वभाव-निकोद-या-सस्ताकनवैयगर्नु ५७

गुरुः

१२

वहानुमानाचार्य विष्णुपराशरः शिवजीन्याः प्रकगर्भजां न्याः यान्तास्तत्कनभास्यागर्भ
५८ एकतरंगनाकोटि जां न्याः सुखगीत न्याः निबन्ध अक्षरः नामाशास्त्रकोश

पिण्डपितृभक्षणं च पाचकः भुञ्जिश्चाकठिनश्चैव स
 पञ्चांगपुष्टाङ्गमेव च कुरुते महीतार्थो लघुहस्तोज्जितः स
 रश्मिस्तस्य मालाकीरुष्यते त्रिकोणं च ५८ शृंगेनाकारेण च तौ वन
 वानप्रियङ्गुश्च शुष्कमदीनया दध्नुः प्रतीहारः स उग्रमेव ५९

भ्यासगन्धा. एम्माकनले दकमन्तु ५९ कार्यके प्रवसजात्या. वल्लवस नैकसि
गमिलन्या कोमलविलसता एम्माकनद्विजागन्तु. ६०

उ द्वि
१३

हृत्ताकनासमस्तशास्त्रज्ञाणां विचाराणां परिश्रमनात् अरोहताकनसेनादितिग
वृ- ५१ समस्तचोराको शास्त्रज्ञानां चोराको व्यजहार निकाउतजान्या-तानी-उक्त
समस्तकनशास्त्रज्ञाणां पंडितप्रजितप्रदः दैर्घ्यगौरवपुरोयेतःसेना
कलोनिधीयते ५१ समस्तहयशास्त्रज्ञाणां पंडितपरजितः लोपधे
कलोनिधीयते ५२ मेधाकोलाकपदः प्रजितः पर
विजितः लोपधेयः ५३ लोपधेयः लोपधेयः लोपधेयः ५३
कंत-एस्तकनशास्त्रज्ञाणां पंडितपरजितः ५३ मधुरगौरवोलनाउरजान्या-तानी-मुर्काकोमन
उक्तकनशास्त्रज्ञाणां पंडितपरजितः ५३ लोपधेयः लोपधेयः लोपधेयः ५३

उर
१३

समाकोर दास विनयाग नक्षेत्राजदधमानगयोत्तोभंडारीतुल्याउनु ६४ कु
लर्षेन दशावतारद्वयगयापनि नेष्टो भूयानकामनाशुद्धेन ६५ परिउत.

मार्गिष्वत्सवन्मृगयत्यहदा निगमन्तुं ॥ यन्मन्त्रं ब्रह्मराजाभ्युदगा
रतथैव च ॥ ५ ॥ अतएव कुन्ती नामादरात् सर्वं निष्पादयत् ॥ आदिम
व्याचक्षानेन कुन्तीनां प्रतिनिधित्वेन ॥ ५ ॥ तस्मिन्नेषुरसाः सर्वं मूर्ध्नि
दोषास्तु केवलं ॥ तस्मात्तस्मात्सहस्राणि ज्ञानरुक्ताः प्रजायन्ते ॥

[illegible]

७ डि
१४

जानी जनराया का काममा संजा लाई निरुपराऊं दन. यश की निरुपराऊं दन. धन प्राप्ति
स्वर्ग वास हं ६३ कर्त्तव्या का काममा संजा लाई निरुपराऊं दन. यश. धन प्राप्ति

प्राप्ति निरुपराऊं दन. यश. धन प्राप्ति. यश. धन प्राप्ति. यश. धन प्राप्ति. यश. धन प्राप्ति.
६४ मूर्ख निरुपराऊं दन. यश. धन प्राप्ति. यश. धन प्राप्ति. यश. धन प्राप्ति. यश. धन प्राप्ति.
६५ यश. धन प्राप्ति. यश. धन प्राप्ति. यश. धन प्राप्ति. यश. धन प्राप्ति. यश. धन प्राप्ति.
६६ यश. धन प्राप्ति. यश. धन प्राप्ति. यश. धन प्राप्ति. यश. धन प्राप्ति. यश. धन प्राप्ति.

नरक वास हं ६८ राजाने. धर्म. यश. काम व ७८ नकन. गुण वंत.
काममा संजा लाई निरुपराऊं दन. यश. धन प्राप्ति. यश. धन प्राप्ति. यश. धन प्राप्ति. यश. धन प्राप्ति.

७८
१४

उत्तावंतकनका... मगयापनि... राजाकोलक्ष्मी...
किं... ७० ... तल्लेकलशा...

... तेन संवर्द्धते राजा हुकतैः उक्तैः
... तथापि... कल
... ७१ ...
... ७२ ...

लक्ष्मीभावहेरीकन... ७१ ... का
मपठा... ७२ ...

गोपयि... हिन... ७३

हेम हाराज. लेवक भोरपकार ३२. उद्धर मधुन. सुद्धर मानिस हेरि कन योप २
काम मानाउतु ३३. सुद्धर माना. कोष. नथुली. यमली. सुद्धर सेनाली. सुन.

श्री. एस्तु कनरा कनरा राषतु ७४ इति दुर्गवासी छाडतु. कपलभयापनि छाडतु
 का. व. अका. अतिजा. या राजा छाडतु. एस्तु राजा संग्रह. या संगवत्याना शकुं र्छ.

७५

रोगीको. दसिदको. शत्रुको. दुस्लांग्याको. हृदयमाशोकलेदग्धरुन्याको. सति
थोकाकोमिचि. दुर्नानगया औषधीहुंद. ८३ रोगीभयामा. असनमा. घाननपा.
माभा. शत्रुसितविग्रहभयाकाथादुप्रासनबाह्या. अशानना. सतिठाउविचा
प्राधितस्याथान. सत्रमिरासितसाच. हृदयेशोकदग्धस्यचह
दुर्नानगावधं ८४ आठरवसनेप्राज्ञेदुभिर्दोशोविग्रहे. राजपारे
इमश्चानवायमिच्छानिसर्वाधयः ८५ भावधु. दुर्नानगया. शांतता. स
र्वकर्मसु. भावेन दुर्विचाराकांताभावेन दुहितानना. ८५
गन्याकनभाईभंत ८६ सनेकासमाभनुयकोभावधु. दुर्नानगया. भावलेत्वाति
चुवनगद्यन्. भावलेच्छारिपनिचुवनगद्यन्. तत्कारणाभावादिदोषविचारगनु

काठमापनि. दुःखामापनि. मायायानेन यत्तु नास्ति न देवनाभ्याको भावमाद्य-नेरुका
साभावदुलो हो ॥ १० ॥ श्रीदेवनगुरु गुरुको देवता सा नमोस्तुते श्रीदेवनाभाभि.

[illegible]

अथैलोकोको यत्तु आत्मात्मा. ८३ अथैलोकोको यत्तु आत्मात्मा. ८३
माहेतुपुष्पार्थे. अथैलोकोको यत्तु आत्मात्मा. ८४

गमः

५ दि
१८

गजकोट... ताहाधर्म... अनधर्म...

धर्म... अनधर्म... ९२... ९३... ९४

तमल... ९५... ९६... ९७

राम

१८

१८

संसारनिमित्तकसोभना पाक्याकोफलवस्त्राजै
संसारनिमित्तकसोभना पाक्याकोफलवस्त्राजै
संसारनिमित्तकसोभना पाक्याकोफलवस्त्राजै

संसारनिमित्तकसोभना पाक्याकोफलवस्त्राजै
संसारनिमित्तकसोभना पाक्याकोफलवस्त्राजै
संसारनिमित्तकसोभना पाक्याकोफलवस्त्राजै

संसारनिमित्तकसोभना पाक्याकोफलवस्त्राजै
संसारनिमित्तकसोभना पाक्याकोफलवस्त्राजै
संसारनिमित्तकसोभना पाक्याकोफलवस्त्राजै

३६
१९

वलिपोतभयाको शुभिला. हा प्रग. या को वध. साधिनभ. या को अन्नवध. या
मलीकनरिया को कया वध. ६. अन्न अर्थ ले पा कम या को अन्नवध. ६.

शुदी अन्नोहतो हो मोहता भुक्ति र साधिका उपजीव्याहता क
त्यामार्थ पाव. कियाहता ७. दारिद्र्याधिदुःखानि बंधन
मराना निर. अदातु फल मे ता निन त्या घनं विशिष्यते. ६

६७. सर्वजन्मनादाननगया का फल ले. दारिद्र्य ६. व्याधि ६. उःख ६.
बंधन ६. अलनी ६. एति कारणा ले दान धर्म गर्तु. ९८

मम
९५

जोकोहिधर्मसारसनभयाकोकस्तोभन्याधानमागेडानभयाकाजस्तो जउमा
भन्यापुनलिजस्तोतोमनुष्य ६६ योसंसारमाहुर्जनसंसर्गनगर्त साध

पुनकाईवधानेपु पुत्रिकाईवजंनुष तादशास्तेमनुष्यपुयेचध
भ्रवहिहता ६९ तेजेहुर्जनसंसर्गभजसाधसमागम कुरुप
एपमहोरात्रंस्मरन्नित्यमनित्यतां १०० इतिश्रीवृद्धिचानकेशा

कोसंगगर्तगतोदिनपुण्यगर्त योसंसारअनित्यभतिजान्ते १०० इतिश्रीव
द्धिचानकेशारसंसंगदेपथमशानकंसमापं १

प्र १
संसारसंगदेपथमशानकंसमापं १

बु. डि.
२०

एंडितका आवाशाखहो. राजाको आवातितिहो. बालराको आवावेदाथहो. परशो
वमनुष्यको आवाचारचिवागनु १ राजाधर्मिभया. प्रजापतिधर्मिहुंछ. राजापा
पिभया प्रजापतियापिहुंछ. राजालेगन्याको वृत्ति प्रजालेपनिगछन्. तस्कास्सस
शास्त्रार्थचक्षुषाविद्वान्नातीतिचक्षुषा वेदार्थचक्षुषाविप्रोदतरश्वा
रचक्षुषा १ राजिधर्मिणिधर्मैजः पापेपापसमागमः राजानो दुर्तिवृत्ति
स्या यथा राजानथा प्रजा २ उद्यमसाहसं धैर्यं बलं बुद्धिपराक्रमं षडेतेय
स्यतिष्ठन्ति तस्य देवोऽपि संकितः ३

पिभया प्रजापतिकापिहुंछ. राजाको वृत्ति न नि को भया प्रजाको वृत्ति न नि न नि को हुंछ. स
जालेगन्याको वृत्ति प्रजालेपनिगछन्. तस्कारा राजाले धर्मगनु पर्छ २ उद्यमसाहस

पु. बु. ल. बु. डि. प. रा. क. म. ए. ति. छ. गु. ला. सं. गु. क.
भ. या. का. य. ह. स. दे. वि. क. न. दे. व. त. ले. प. नि. सं. का. र्द.

३

उपकारगः सायसि शत्रुले शत्रुपनि शत्रुगः कस्योभत्याः सायतलमा लागाको कां
दोको जलेमिकरुत् नसे शत्रुपनि काममा लागा ५ आक्रात्रिपात्रिमा शत्रुवोकि

उपकारगः हीतेन शत्रुगः शत्रुमुदरेत् पानि जलनकः यनकं ठके
नेवकं ठकाः ६ महेदनिचं भोजयात् ला विवर्जयेत् तथैव
मागतकाले भिंसात् पट्टमिवाग्रनि ७ निहृ कहुं देहे मधुरं
किं न भाषते मधुरं वदकः सागितो तो नि मधुरा विगः ११

पनि सातुपः शत्रुको काले सायसि शत्रुपनि सायसि शत्रुगः १० हजि
सा मधुरकः सवजानतः सायसि मधुरकः सायसि मधुरकः सायसि मधुरकः

क्रात्रिपात्रिमा

५६
१२

निष्ठाप्रमाणात्तस्मिन्सहचिन्निवर्तयामासुः ५० वधनयनिनिष्ठायेषिहं
मृषुपनिनिष्ठाया ५१ लुत्तिकारणानिमे ५२ मिहोवुरावोत्यापदि

निष्ठायेवतलक्ष्मीजेकाये ५३ निहोवुरावोत्यापदि ५४
कायेमरगांके ५५ पिहोवुरावोत्यापदि ५६ निहोवुरावोत्यापदि ५७
तदेवज्ञानवर्तिकायेपिहोवुरावोत्यापदि ५८ निहोवुरावोत्यापदि ५९
पाणिधनापहाः ६० निहोवुरावोत्यापदि ६१ निहोवुरावोत्यापदि ६२

सहेनोकांपनिहोवुरावोत्यापदि ६३ निहोवुरावोत्यापदि ६४ निहोवुरावोत्यापदि ६५
विषयानदिहोवुरावोत्यापदि ६६ निहोवुरावोत्यापदि ६७ निहोवुरावोत्यापदि ६८

निष्ठाप्रमाणात्तस्मिन्सहचिन्निवर्तयामासुः ५०
पस्यनभुः ५४

एति द्विथोकमाएकथोकगन्यास्ताइपनिवेदांतयारहुन्यावाह्नराभयानिमारिदि
उन्योवाह्नराभायापनिबुलहुन्यातागैदन १५ राजालेपनिसदाकालसत्यध

आतनायिनमाधोतमपिवेदांतपारगं जिघांसंनंजिघासीया
 व्रतेनवृत्तहभवेत् १५ राष्ट्रं कालपतेनित्यंसत्यधर्मपरायणं. चि
 निर्जित्यप्रसेन्यानिप्रतिहर्मेनपालयेत् १६ पुष्यं पुष्यदिचंचलि
 मुलं वैदंनं करयेत् मालाकारइदं गानियधानानातिस्मरतां १७

मन्त्रैराज्यप्रतिपालगन्तुं परसैन्यनाशगन्तुं राजालेधर्मजानिकनं प्रतिपालन
 तुं १६ राजालेमालिनीलेगन्याऊं फुलमात्रैदिपुनतुं वोटनउखेलतुं प्रजा २
 कोविरांहेरि विरांअनुसारकोदरउरांतुं योगेनुं अन्यायलेजिउसंपत्तिनसिउ

बुचा
२३

शत्रुमित्रउदासीनमध्यमश्रेष्ठगुरुएतिथोकनजात्र्याकनसवैठोउनानाशह
ह १८ आगमननभकेनखर्वगन्याराजानभयाकादेशमाकलरुगन्याआनु
रमासवैथोकखान्याएतिथोकगन्याचाडेनाशह १९ कालभन्याकोक्या

अरिमित्रउदासीनमध्यस्थस्थविरंगुहं योनवुध्यातिमंदान्या
सचसर्वत्रनश्यति १८ अनायव्ययकर्तारंअनाथकलहप्रियआ
तुरैसर्वभक्षीचसचसर्वत्रनश्यति १९ कःकालैकानिमित्राणि
कोरैशैकोव्ययागमः कस्याहंकाचमेशक्तिरितिचिंतामुहमुहः २०

होमित्रभन्याकोक्याहोदेशभन्याकोक्याहोव्ययभन्याकोक्याहोआगमभन्या
कोक्याहोमकोहंमेरोक्यासमथछभानिएतिवारंवारचिंतननागनुकालकोव

२०
मित्राणि

श्रीः
२३

सिंहसित एकगुणसिकतु. वकु द्वा द्वेउ एकगुणसिकतु. ^{कु}भात्याकुख
रा द्वेउ चारगुणसिकतु. कौवा द्वेउ पाचगुणसिकतु. कुर द्वेउ छगुण

सिंहादेकं वकादेकं शिष्यं च चारिकु कुदात् वायसात्यं च शि
ष्यं च षट्भुनस्त्रीणि गदभात् २१ प्रभुतो कार्यमत्यं वा योनरः
कतुमिच्छेति सर्वाभ्येन न कार्यं सिंहादेकं विशिष्यते २२ ॐ

सिकतु. नीनगुणगधासिकतु २१ केहिकाम आरंभग व्यापनिउ
कानसिद्धनभायिन होउतु. न्यो एकगुणसिंहकोसिकतु २२ ॐ

२५

वैकुण्ठैः जानिभायिक नमनुष्यते आहुते कामगुरुनिसक्या को काममा
पचंश यानिग्रहगारिकनसवैकामसाधनागुरुः एति एकशुरावैकु

उहच २

इन्द्रियाणि तु संयम्य वक्वत्यरिउतो नरः कार्यकालोपपन्नानि
सर्वकार्याणि साधयेत् २३ प्रागुत्थानं च संविभागं च वक्षु
षु त्रियमाकम्पभुजात शिष्ये च चारिकुक्कुयत् २४

ध्वाकोतिनु २३ विहानैः उठिकनशत्रुसितपुद्गरनुः इष्टमि
त्रवरो वरगारनुः स्वीसहितगारेकनबातुः इचारुनकुतुराकोतिनुः

२४

रामः
२४

२५

स्त्रीभोगमागुप्तगर्भ. वेलासालंग्यहर्गर्भ. तानिवधसंगहिडु. अहंकारनगर्भ
धूर्तकुतु. सतिपाचगुणकागदेडलिनु २५ भयाढेरैषातु नभयाथोरैषान्.

गूढमैथनसहस्रत्वंकालेबांधवसंग्रहः. अप्रमादीसुधूर्त
चरंवाशिष्ठाववायसान् २५ वहासीवात्यसंतुष्टःसुनिद्रः
शीघ्रचेतनमः स्वानिभक्तश्चभूरश्चपदेतेथानतोपुगाः

संतोषकुतु. चाँडैसुतनु. चाँडैनायतकुतु. स्वामिगर्भकुतु. भरोकुतु. सति
थोकगुणकुकरदेडलिनु. २६

स्वामिभक्तकुतु. अहं

५ कु
२५

विश्रामनगरिकनभाविबोक्तु. विष्णोतापनभंनु अनिकतिधार्कनपनिखंतोप्रह
नु. ज्योतिनगुणगदाहलिनलिनु २० हनिवीशपुणसंयुक्तभयाकोविचक्षणा
मुविश्रान्तवहेकारंशीतोह्वंनविंदति उदंतदोभवेनित्यंजीगिशि
पेजगर्दभात २३ विंशत्येतापुणः कोक्तायस्तकृयाविचक्षणाः सजे
थनिरिपुंसर्तान्नरेयश्चभाविंति २८ सुसूर्खोयोमनुष्यादांम.
उदंतप्रचेतसा परस्परापकारेणपुंसांभवतिविग्रहः २९

तवेक्षुकोसंघारगर्दन्. नसपनिहंछ २८ सुखनभयाकोज्ञानिभंनु. मनुष्यलेसं
तापभयाको. सर्वे. आपनाचित्रमानाशगर्दन्. परस्परउपकारगरिकन. साधुजन

क्रिकलहंछ. २५

रामः
२५

आकृतिमित्रयापनिधर्मभेदगयापनिशत्रुभावहृदेन. आकृमित्रआकृहुंरु
परभयाकोसधैपरहुंरु ३४ मनुष्यकोजरचिंता. अश्वकोजरमैथुन. स्त्रीकोजरअसौ

हित्वाभित्वाचमर्माणि कृत्वा वैरनशांतकं. ज्ञातयः समतां यांति यः प
रः परमेवच ३४ चिंताज्वरामनुष्याणां मभ्यानाथैथनंज्वरं असौभा
ग्यंज्वरंस्त्रीणां वस्त्राणां मातपोज्वरः ३५ अश्वज्वरामनुष्याणां मनश्चावा
जिनांजरा. अमैथुनंजरास्त्रीणामभ्यानामैथुनंजरा ३६

भाष्य. वस्त्रकोजरघाम. ३५ देरैयोजनहिउन्यामनुष्यचाडैबुढाहुंरुन. नहिउन्या
घोडाबुढाहुंरुन. मैथुननभयापदिस्त्रास्त्रिबुढिहुंरुन. मैथुनगयाघोडाबुढाहुं
रुन ३६

वृद्धि
१७

मनुष्यको कष्ट-चुका को भोर सागरिव लु. अरु कष्ट-आश्रय नहुन्या. अरु देउवा सगरि
व लु. अरु कष्टा कष्ट मया अधिधन परिपूर्णा. धर्म दरिद्र हुनु न्या दुलोक कष्ट हो ३७

कष्टावतिः पराधीना कष्टावासानिराश्रया भूत पूर्वार्थसंयुक्त सर्वकष्टा
दरिद्रता ३७ अर्थिनि व्याधितो मूर्खः प्रवासी परस्वैवकः जीविनोपि म
तः पंचपंचैते दुःख भागिनः ३८ अहिरस्य मया सीकं गृहं गोरस्य वज्रि
तं पुनिकूलकलत्रं च नरकस्यापरो विधिः ३९

सर्वधनतुल्या दुःख भनि दुःखाग्न्या रोगी. मूर्ख परदेशी. अर्का को चाकर. एति पांचज.
ना जीव भयापनि मया को हो एति पांचजना दुःखी भउ ३९ सुन आदि नहुन्या गृह
स्थ. गाइ को दुःख नहुन्या. परमनमानप-या कि स्वास्ति एति नरक तुल्य दुःख. ३९

रामः
१७

X

श्रीरामचंद्रको जंघा पाउतु लोहू. लक्ष्मणा को हिड्दा शर अउंछू. शीता को केश.
तुलो घनछू. एति अलि क्षणाले दुःखि भयाकारुं ४० यो को हिमनुष्यले अर्क

स्थूलजंघो यदारा मोलक्ष्मणाः शरगामिनः घनकेशीय
दासीतातदाते दुःखभागिनः ४० यो यत्र नित्यमायाति भु
क्तायांति दिने दिने. सतत्रलघुतां याति यदि शक्रसमो न

देउषानकनदिनदिन जाई कलषांछू. लोमनुष्यहल को भई जांछू. इन्दुसमा
न भयापनि. ४१

८ डि

२५

अकोको अचरा पा. अकोकोचम सडुया. अकोकोपातिषान्या. अकोकोत्यास्त्रि
नित्या. अकोकोपारभावाह. पा. अतिगया. अइउरुलभयापनिजक्षीनाशरुं

यह नोपराव अचरापानपरस्त्रियः परस्पचगहैकासः शक्र
स्यापिभिर्हैर ४२ अशोओनिर्दुनोविधान्नशोच्यः पुत्र
नानरः अशोचाविधवानारी. पुत्रपौत्रप्रतिष्ठिता. ४३

४२ निर्दुनभयापनिपंडितजनलेशोचनागर्नुपईन. छोराभयाकोमनुष्यले
पनिशोचनागर्नु. विधवाभयापनिपुत्रपुत्रीभयाकीनारीलेशोचनागर्नु ४३

रामः

२६

समस्तलोकलेधनलार्इ पूजा गर्हन् शरीरलार्इ पूजा गर्हन् ठरधनभयापछिचं
डालपनिहुलोपुरुषहुंछ ४४ धनलेधर्महुंछ धनलेसर्वप्रतिष्ठाहुंछ धनहु

विभवाः सर्वपूज्यं तेन शरीराणि देहिनां चांडालोपिनरः श्रेष्ठोय
ये **ये** स्यात्तिविपुलं धनं ४४ धनमाहुः परंधर्मधने सर्वप्रतिष्ठति.

जीवन्ति धनिनो लोके मृता ये त्वधनानराः ४५ अतिसंपदमाप.
नो भेतस्य पतनादयं अतुच्चशिषरारूढः सत्यं वज्रेण पातितः ४६

न्यामानि सको जीवहुंछ निर्दनीमानि सको जीवछैन मया बरोबर भंनु ४५
ठरसंपत्तिभयापछि घसला भनिडछ कसो भया अतिउच्च पर्वतमावजुपात

४५
४६
४७
४८
४९
५०
५१
५२
५३
५४
५५
५६
५७
५८
५९
६०

अतिःखभन्या कोशउकाकावमावलु. अतिखभन्या को. अफामनोत्तमावलुका
वनभई जनसखकोइ. खकोलक्षणा संक्षेपलेजांनु ४९ खका अंतरमाडःख.

परवसंडःखं सर्वमात्मवशांखं एतद्विद्यात्ममात्मेनलक्षणां.
खंडःखयोः ५० सुखयानंतरंडःखंडःखयानंतरंखं सुख
खमजुष्याणां चक्रवर्तिवर्तते ५० वहुभिर्मूर्खसंघातैरन्ये
पञ्चहात्रिणि. एतान्खंखुगाः सर्वमेवेरिवादवाकरः ५१

५२. ५. खका अंतरमावलु ५३. खका खभन्या को. कुसालका च. कर्मे मनुष्या को
५४. ५० मूर्ख मोरुवीहु. खका को. हाउ. पञ्चहात्रिणि. खका खभन्या को. मे. च.

इति
अर्थकातेजठकाजस
प्रकाशगर्भकृष्ण. ५९

वृत्ति
३०

नामक साधन पठि अथर्मागतिहंष्टु बुद्धिनिर्देशकात्मानं विवाहे उपरमे
मन्त्रोवाउष्टु मन्त्रोवाउष्टु ५२ अथर्मागतिहंष्टु बुद्धिनिर्देशकात्मानं विवाहे उपरमे

अथर्मागतिहंष्टु मन्त्रोवाउष्टु ५२ अथर्मागतिहंष्टु बुद्धिनिर्देशकात्मानं विवाहे उपरमे
मन्त्रोवाउष्टु मन्त्रोवाउष्टु ५२ अथर्मागतिहंष्टु बुद्धिनिर्देशकात्मानं विवाहे उपरमे
मन्त्रोवाउष्टु मन्त्रोवाउष्टु ५२ अथर्मागतिहंष्टु बुद्धिनिर्देशकात्मानं विवाहे उपरमे

५३ अथर्मागतिहंष्टु मन्त्रोवाउष्टु ५२ अथर्मागतिहंष्टु बुद्धिनिर्देशकात्मानं विवाहे उपरमे
मन्त्रोवाउष्टु मन्त्रोवाउष्टु ५२ अथर्मागतिहंष्टु बुद्धिनिर्देशकात्मानं विवाहे उपरमे
मन्त्रोवाउष्टु मन्त्रोवाउष्टु ५२ अथर्मागतिहंष्टु बुद्धिनिर्देशकात्मानं विवाहे उपरमे

३
३
३

भक्तानि संगतभयापनि स्वभावदुर्दैनेन आश्रकाफलभिन्नकोकोयो. अमिलो
मूलियो दुर्दैनेन ५५ शायरशायभारिलालिकननीमकाफलरोप्यापनि नरुद्धसदा

किंकरिष्यति संपर्कः स्वभावोदरति क्रमः पश्चाद्वफलमध्यस्थः क
वायोना न्नतांगतः ५५ शक्यशतभारेण मध्येति बुद्धिचितं म
धुशीरसमावृष्टिनिर्वकिं मधुरयते ५६ पुस्तके पुचया विद्यापर
हस्ते पुयद्धनं कार्यकाले च संप्राप्तेन सा विधानतश्चनं. ५७

द्विर्कदैरह्यापनिनी मूलियो दुर्दैनेन ५६ पुस्तकमालेख्या विद्या. पराश्को हातदि
या को धन. कामपरि आया को वेदमाहा ल्यो विद्यापनि धनपनि कामपदैनेन ५७

वीर को युद्ध मपिको आद्व. घात. कालमा को मेघ त्वी उरुषको कलह. ६१
 सामाचपनिरहं देन ५९ कपली घाति सुदेउ को सेवा. उरले हत पतले रतिगया को
 दगपुद्ध मपि आद्व उभाते मेघ दंवरं. दंय तो कलह चैव क्षरामा
 वनतिरुनि ५९ निष्कला कपली सेवा निषत्वारति चातरे दोष संशु
 को दौलस्य भ्राति विपुम्य दिषत्वा ६२ वरये कलजां प्रज्ञो विरूपामपि
 कनको मुरुपिणी नारी च स्य वेवा र्ध सरश कले. ६२ ५

रोमा मनु यले लंभोगम. शीको दोषले युद्ध मया को वा मराले पप्र को वेद निष्क
 लभ ६२ वडाले वडा कलकी कन्या नग मी भया पति विवाह भुवि कोरा

विष्णु
 निष्कलपनि विवाहनिग
 वरकलमो र्ध ६३

बुद्धि
१२

विषयजलानि भ्रमनात् कलितुः उपवित्रद्विपनिहुवर्तानि न नीचं म
नुष्यदेशरूपानुत्तमं न पालितुः स्वीरन्तर्वादिषाजलदेविपनिनितु ६४

विषादप्यभनंगासंममेध्यावपिकांचनं नीचादपुन ३
कोविद्यास्त्रीरुतंडकुलादपि ६४ कस्यदोषंकलेनास्ति ३
व्याधिनाकोनपीडितः कोननव्यसनं प्राप्नं कस्य श्रीश्च ६

कस्कोकुलभालोषरैः न कश्चाईरोगभयाकोरैः न व्यसनकक्षेत्रपायाको
रैः न लक्ष्मीसदाकल्कोस्थिररुद ६५ ७ ७

रामः
३३

शोभते सा नमः को प्राणी है न वरुन को मल कमल छत पनि डांठ मा हा
का न ले यो ॥ १० ॥ शिशिर मनुमा च नि यु मृत क्षीर भोजन पनि

शोभते सा नमः को प्राणी है न वरुन को मल कमल छत पनि डांठ मा हा
का न ले यो ॥ १० ॥ शिशिर मनुमा च नि यु मृत क्षीर भोजन पनि
॥ ११ ॥ शिशिर मनुमा च नि यु मृत क्षीर भोजन पनि
॥ १२ ॥ शिशिर मनुमा च नि यु मृत क्षीर भोजन पनि

शोभते सा नमः को प्राणी है न वरुन को मल कमल छत पनि डांठ मा हा
का न ले यो ॥ १० ॥ शिशिर मनुमा च नि यु मृत क्षीर भोजन पनि
॥ ११ ॥ शिशिर मनुमा च नि यु मृत क्षीर भोजन पनि
॥ १२ ॥ शिशिर मनुमा च नि यु मृत क्षीर भोजन पनि

शोभते सा नमः को प्राणी है न वरुन को मल कमल छत पनि डांठ मा हा

का न ले यो ॥ १० ॥

चा ना

३३

नदीविषयमागंगादेव स्त्रीमाहावतिडनम्रेव मानासुमाराजा.
शेष देशागमिमाहावमनु ६६ ओरानातिसंप्रकारलेदास

नदीगंगा शीष्टमानासंपतिवता मनुष्याणांनृपं
प्राप्नुवन्मनोभवति ६७ उपपातसमाकीर्णदासी
दास्यमाजुलं भार्याचिरहंतंउंसांयथारण्यतथागृहं १

दासीलुन मयाकोचररुतपनि गौरहितरुतअरण्यवनजस्तोहंछ

गुरु.
३३

सर्वरत्नभयास्त्रीरत्नउत्तमः न सन्निमित्तस्त्रीनभया धनलेख्या प्रयोजनम्
७१ चाद्यास्त्रीभया कदुं वनाशगर्ह कृपत्रलेकलकोनाशगर्ह.

सर्वेषामेव रत्नानां स्त्रीरत्नं हि सुगुह्यं तस्मात्तदर्थं निरता
स्वगत्य कदाचिन्नाकं ७१ कस्त्रीरत्नं विदुः कदुं दानि कृपुत्रोह
नयेकलं कदुं शीह नयेगजारुह कोरे शाह नये. ७२

क्रमेणोत्तमस्य कोनाशगर्ह चारलेस नये कोनाशगर्ह. ७३

हु द्वि

३४

स्त्रीको दोष हजार हस्त पञ्चमहत्वात्. स्त्रीका कर्तव्यको निदान गर्नु. स्त्रीको दोष हजार हस्त पञ्चमहत्वात्. स्त्रीको कर्तव्यको निदान गर्नु. स्त्रीको दोष हजार हस्त पञ्चमहत्वात्. स्त्रीको कर्तव्यको निदान गर्नु.

स्त्रीको दोष हजार हस्त पञ्चमहत्वात्. स्त्रीको कर्तव्यको निदान गर्नु. स्त्रीको दोष हजार हस्त पञ्चमहत्वात्. स्त्रीको कर्तव्यको निदान गर्नु. स्त्रीको दोष हजार हस्त पञ्चमहत्वात्. स्त्रीको कर्तव्यको निदान गर्नु.

लेखा. धर्ममतवारले गालिनाइया को क्या छ. ७४ स्त्रीको प्रयोजन कनत्वा स्त्रिउ
ल्याउनु पिंडगर्नका अर्थले स्त्रीको ल्याउनु हितका का अर्थले मित्रतु ल्याउनु. सर्वेथोक
आफ्ना मित्रले त्रु ल्याउनु छ ७५

राम

३४

समुद्रलेपः पर्वतलेपः राजालेपः चरित्रलेपः
स्त्रिलेपः ७६ यत्नेन रक्षाकुंदेन दातुं भाग्यं पतिरक्षागर्भसक्तैः वाधिकन

समुद्रावरणाभूतिप्रकारावरणागहाः नरेन्द्रावरणादेशाश्च
रिजावरणादिभ्यः ७६ नमः हातिनवासानिजप्रकारानक्षकाः
नवंधुनेवर्चसो नमुनीनाश्च कुलस्त्रियः ७७ नदीपान्थयनेक
संतारीपान्थयनेकुलं नारीनांच नदीनांच स्त्रियः ७८ ललितापति

पतिरक्षाकुंदेन स्त्रीकावधियाशीलनेनात्र रक्षाकुंदः ७७ नदीनेतीरवतीनां गच्छ
स्त्रिलेकलकोनां गच्छ नदीनेपतिस्तिलेपतिमनोजगतिरिवल्लिखन् ७८

बुद्धि

34

नहमने वल्लोको रूपं नृसंभवम् । दुर्लभमाचरेत् । राजाने । प्रक्रान्तीकमानो वसुधै
विहो वकल । कामममृश । अहं नृः । स्वास्मिन् संभवत्पाकापुरुषो लोकांश्च । सति हरे

न आदाव्यो स्थितं वक्ष भृत्यापार्थो स्थितं नृपः ॥ पार्थस्य पु
 षं यो वक्ष्यंति न संशयः ॥ ७५ ॥ नैव वक्षति नाभ्याका ॥
 मां जेने वक्षति न वक्षति मदी न त्रोत्यर्थी चापो न वक्ष ॥

नमस्ति संशयदेन ०६ जन्मादेषिकानालेपनिदेवदेन कामीपुरुषलेपनिदेवदे
न. अहंकारालेपनिदेवदेन. धनमात्रैतल्याहंभन्यापुरुषलेपनिदेवदेन. ४०

सम्भः

जीर्णगर्वायाको अन्नानकोहुंछु स्वस्तिभया यौवनमयाकोनिकोहुंछु भूरोभया
संगाममारुजभयाकोनिकोहुंछु धानगहुंभया घरनापुण्याकोनिकोहुंछु ८९

जीर्णमन्त्रं प्रशंस्यंति भार्या वनत यौवना रणाप्रत्यागतिं भूरं
शस्यं च हमागतं ८९ लक्ष्मीर्लक्षसाहिने च कलहीने स
रस्वती अपात्रे रमते नारी गिरौ वर्षति वासवः ८९

अलक्षणी दे उलक्ष्मी नीच दे उलक्षती कपात्र दे उस्वास्ति इंदुले पर्वतमा
हृदि गया को जले हुंछु ८९

बु डि
३६

कस्की स्वास्तिनरास्ति कलहप्रिय उत्तरोत्तरवादी एस्तीस्तीभया फिदुठोनभया
पनिचाडोबुठोहुं ६२ जस्कोस्ती सुंदरी पुरुषभन्या होस्वाहि होभनिमाया दिनको

यस्य भार्या विरूपाक्षी कश्मली कलहप्रिया उत्तरोत्तरवादी च सा
जरानजरजरा ६३ यस्य भार्या सुरूपा च भर्तारमनुगामिनी नि
त्पंमधुरभाषी च सा श्रियानश्रियाश्रिया ६४ यस्य भार्या गृहे त्रित्यं
भुनीवपरिगर्जति तस्य स्त्री दंतिगा जगिष्यति त्रीचहिमागमे

दिनमिठोमधुरप्रियवचनबोलन्या एस्तीस्तीभया पनिलक्ष्मीभया कीजस्तेहुं ६५ ज
स्कापरकास्तीले पुरुषलाई कुकरले हपकाया जस्तेगरे ६६ तस्को पुरुषको शरीर शि

६२
एकानिका कमलजसेहुं ६३

तमः
३६

जस्कापरमास्वास्त्रिलेआमालेहितगयाजैहितगर्देत्यस्यपुरुषकोशरीरशुक्लप-
क्षमाचंद्रमाजसैवठ६७ ६६ धेरैछोराभयाकोक्याप्रयोजनशोकसंतापमात्रैहुं

पस्यभार्याग्रहचैवमातैवहितकारिणी वृद्धतेतस्यगात्राणिशुक्ल-
पक्षेयथाशशी ६६ किंजानैर्वहुभिःपुत्रैःशोकसंतापकारकैः वर-
मेककुलालंबीयत्रविश्रमतेकुलं ६७ एकामार्यात्रयःकुत्राःदेह-
लीदशाधेनव कन्याकोलावसानेपितृतेयास्थितिबिक्रिया ६८

६९ सुपुत्रछोराएकैभयापनिकुलकोउच्चारहुं६९ ७० एकजनाम्बास्त्रीतीनछोराहु-
ईहलीदशागार्हपछिजन्म्याकीछोरीएकस्थितिहुंमामाईकोविगारहुंदैन ७१

वृं डि

३७

धौरोशोराभयाकोभया. एक शोराकदाचित् गजा जाता. तस्यै सुषुमेधयज्ञगया
कोफलपाउं २२ नीलवर्णाभयाकोमाईयात्रगया कोपुत्रपाउं २२ वनमासुखाको

ससुखावहवः पुत्रागयामेकोयदिवजेत् यजेतव्याधमेवेननीलं
वाहसुसुजेत् २२ सकेनभुक्कक्षेरादस्यमानेनवहिता य
संतेतदनंसर्वं कुपुत्रेणकुलंयथा. २० सकेनापिसुवक्षेरा
पुषितेनसुगंधिना वातितंतदनंसर्वं सुपुत्रेणकुलंयथा २१

काठ. आगालेदाहगर्द. सवैपनिदाहागयो. तसैकुपुत्रलेकुलकोदाहगर्द २० व
नमासुकरुषमासुगंधफलभयो वनसवैकोसुदासनाभये २२ तसैकुपुत्रलेकुल

२१
काठशास्त्र २१
३

जस्को भयापनि छोरा सेवकरु आकावसमाभयापदि भयाकाकुरास्त्रिलेन
न्यापदि धनले पूराभयापदि तेस्को घर स्वर्गतुल्यविश्रामहुंछ ५२ यावको

यस्य पुत्रावशाभत्याभार्यादुं दानुगामिनी विभवेष्टपिसंतु
दः स्वर्गतस्य महीतले ५२ ये पुत्राले पितुर्वश्याः सपिताय
सुयोषकः तन्निचयत्रविष्वासे साभार्याय च निर्वृति ५३

वश्यहुत्या छोरा भंतु जशे विष्वासपालनागदु ते श्वा ईता न भंतु जशे विष्वासः
पालनागदु ते श्वा ई मित्र भंतु जस्की स्त्री उरुषको वश्यहुंछ उस्ती ई स्त्री भंतु ५३

उ कि
३८

जस्को वासुतामित्रभयो. आ फुजी उं न्यालजी पार्थिह्य त्यस्को जन्म सफल आ फुलेमा
नजी उनु. जीविकागर्नु. त्यस्को जन्म को साफल रुदै न ६४ जस्को गुणरु. धर्मपनिरु

यस्य जीवति जीवति विप्रमित्राणां बांधवा सफलं जीवितं तस्य
ह्यात्मा धर्मको न जीवति ६४ स जीवति गुणा यस्य यस्य धर्म स जीव
ति गुणधर्मविहीनस्य निष्फलं तस्य जीवितं ६५ वाचा सरस्वती
यस्य भार्या रूपवती सती लक्ष्मी त्यागवती यस्य सफलं तस्य जीवि

उस्को जीव रुभंनु. जस्को धर्मपनिरुदै न. गुणपनिरुदै न उस्को जन्म निष्फल ६५
जस्का वचनमा सरस्वतीरु. स्वास्नी रूपवती सती रुदै. लक्ष्मी त्याग गर्नु समर्थ
त्यस्को जन्म भया को साफल्य भंनु ६६

रामः
३८

धर्म. अधर्म. काम मोक्ष. चारथोकमासकथोकमसमनुष्यदेउछैन. उ
स्कोजागतिछैन उस्कोजन्मनिस्कलछ ५७ धर्मसत्यनहुयाकोदिनगयाकोक

धर्मार्थकाममोक्षाभ्यस्येकोपिनविद्यते अजागरणः
सोपिनिरर्थतस्यजीवितं ५७ धर्मसत्यविहीनस्यदितंया
तिचविक्रिया. सलोहकवस्त्रेवस्वयंचैवप्रजीर्यते ५८

लोहभन्यालोहकारकोवस्त्रउसैजीर्णभईकतनाशहुन्छ तलैव्यर्थगरिह.
न. धर्मसत्यनभयाकोउहवनाशहुन्छ ५९

तु डि

३६

शत्रुसोपनिगुणवर्णनार्थं गुरुसोपनिगुणवर्णनार्थं कृतं गुरुसोपनिगुणवर्णनार्थं
गुरुसोपनिगुणवर्णनार्थं गुरुसोपनिगुणवर्णनार्थं १५ कृतं गुरुसोपनिगुणवर्णनार्थं

गुरुसोपनिगुणवर्णनार्थं गुरुसोपनिगुणवर्णनार्थं गुरुसोपनिगुणवर्णनार्थं
गुरुसोपनिगुणवर्णनार्थं गुरुसोपनिगुणवर्णनार्थं गुरुसोपनिगुणवर्णनार्थं
गुरुसोपनिगुणवर्णनार्थं गुरुसोपनिगुणवर्णनार्थं गुरुसोपनिगुणवर्णनार्थं
गुरुसोपनिगुणवर्णनार्थं गुरुसोपनिगुणवर्णनार्थं गुरुसोपनिगुणवर्णनार्थं

पनिगुणवर्णनार्थं कृतं गुरुसोपनिगुणवर्णनार्थं पनिगुणवर्णनार्थं १०० इति
पनिगुणवर्णनार्थं कृतं गुरुसोपनिगुणवर्णनार्थं पनिगुणवर्णनार्थं १ ६

रामः

३६

कालमाश्रावुकोपनिषधिगर्नु कालमाभिवर्जितपरिविग्रहगर्नु कार्यकाहेतुलेजा
निलेदिनकाठनु १ काललेप्राणीपकाउंछ काललेप्राजासहारगछ काललेसुर्व

कालेचरिपुराणकोधेकालेचमित्रविग्रहः कार्यकारणमाणि ॥
त्यकालंक्षयतिरहितः १ कालः पंचतिभूतानिकालः संह ॥
रतेप्राजाः कालः सुप्तेप्राजागर्तिः कालोहिदुरातिक्रमः २ काला ॥
सरोरुतेरीजंफलं कालात्यतर्तते कालोहिचद्रतेस्वरिंप्रनः का ॥

कोपनिजाग्रतगर्नु मतिगर्तले काललंयनगर्नुहुदैन २ कालदेविबीजरोपं
कालदेखीफलवृद्धिहुंछ कालदेविस्वरिहुंछ कालदेविसंहारपनिहुंछ ३

उ द्वि

४०

आकाशदिशास्थी पानि चंद्र सूर्य अग्नि वायु एतिसर्वैकाललेनाशगर्ह
एतिकारणानेहुलोभन्याकोकालहे. ४ सुंयामानिसुनभयाकोवाउमा. वक्रा.

चंद्रिशीभूमिपश्चचंद्राकानितमाहृतः सर्वलंहरतेकाल
स्तस्मात्कालोमहत्तरः ४ किंकारण्यतिवक्राचश्रोतायत्र
नविद्यते नग्नक्षपणकयामेरजकः किंकरिष्यति. ५

मानिष्कोक्याप्रयोजनछ. कलोभन्यानागाहृकादेशमाधोविलेक्याकयरा.
धनु. कहिप्रयोजनछेन. ५ ७ ७ ७ ७

रामः

४०

कदलीवनमाराव्याको-आगो. बल्लाग्येनं तस्ते अविवेककोठाउंमागुणीजनः
कोकेहिलाग्येन. ६ प्रलयकालमासागरसमुद्रमर्जातजस्ते दैनभिन्नहं २ सा

कदलीवनमध्यस्थो वह्निर्मंदपराक्रमः अविवेकीजनस्या
नेगुरावाक्किंकरिष्यति ६ प्रत्ययेभिन्नमर्पाया भवन्तकिं ७
सागराः सागराभेदमिदंतिप्रत्ययेद्विनसाधवः ७ मेरुश्च ८
लतिकल्यांतमयादंसागरस्यच प्रतिपन्नमहासत्त्वानचलन्तिक ८

धजनमात्रैप्रलयकालमापतिर्मंदहं दैन ७ कल्यांतकालमासुमेरुपर्वतपनि
च. २०. समुद्रपनि-आहुतिमानमावस्तेन महापुरुषमात्रैकेहे चत्येन ८

८६
८९

स्त्रीजनये उचंचलतां ८६ वास्तवये उत्तपस्यां ८७ कजातये वरिष्ठवचनं ८८
साधये उदयां ८९ साधुजनसन्मानगया मात्रेले चाक्रारीरत्यागगर्ह उर्ज

विद्यते स्त्री ८ चापत्यं विद्यते कस्तुरोतपः पारुष्यं विद्यते नीचेय
या साधुविद्यते ९ साधुः समानमात्रेण भवन्ति ये हृदिक्रिपां ८
उपकारदाते सापिहर्जनः केन गृह्यते १० बुधबोध्यातिशास्त्रा ८
गिनाबुधः शास्त्रबोधयेत् प्रत्यक्षे च कृतं दीपे च सुहीनानप ८

नये उदाय उपकारगया वनिनि कोलागिदेन १० ज्ञानीजनशास्त्रने बोधगर्नुं ८
मूर्खकाले बोधगर्नुं प्रत्यक्षवातिराप्यापति आखान रुन्याले देषदेन ११

रामः
४९

सज्जनकस्तोत्रं भन्या नारी केलफलजस्तैवाहिरनिकोद्यैव भित्रनिकोद्य उर्जन
मात्रैव यदफलजस्तैवाहिरगतो वेसद्य भित्र भन्या कठोरद्य १२ श्रीखंडशीतल चं

नारीकेलफलाकारादृश्यंतेकेपिसज्जनाः अन्येपिवयराकारा
वहिरैवमनोहराः १२ चंदनंशीतलं चंद्रं चंदनेनतुचंद्रमाः चं
इचंदनयोर्मध्येसाधुसंपर्कशीतलं १३ अक्षमाधनमिदंति
धीतिमिदंतिमध्यमाः उत्तमामानमिदंति सांतिमिदंति साध

उमाशीतल चंद्रमार श्रीखंडमासाधुजनसंगवस्तुशीतलकुंद १२ अमजातिले
धनइच्छागर्ह मध्यमजातिले धीतिइच्छागर्ह उत्तमजनलेमानकोइच्छागर्ह सा

२२
युजनलेसांतिकोइच्छागर्ह

उ. वि.

४२

मक्षिकाले^{ता} वस्त्रको इच्छा गर्छु नीचा बहुरूपे कलहको इच्छा गर्छु दुलो मानिसको धन
भन्दाको मान हो १५ इतरजनको ले धनको इच्छा गर्छु स्वास्त्रिले रूपको इच्छा गर्छु गो

मक्षिकावशामिच्छन्ति धनमिच्छन्ति मध्यमाः नीचा कलहमिच्छन्ति
माना हिमहता धनं १५ इतराश्चार्थमिच्छन्ति रूपमिच्छन्ति दारिकाः
ज्ञातयः कुलमिच्छन्ति स्वर्गमिच्छन्ति तापसाः १६ अतिलोभेन य
इव अतिलोभेन यत्तुलं परपीडा च यावन्निर्देवसाधुषु विद्यते ७

चले कुलको इच्छा गर्छु रूपस्त्रिले स्वर्गको इच्छा गर्छु १६ अतिकष्टगरिकन धन ठ
ल्याउनु अतिलोभगरिकन छु खलिनु अर्को लाई दुःख हुन्या इन्निगर्छु साधु छेउ
रुखो सन्ति हुदै ४ ॥

समः

४२

ज्ञानिजनने आशुलेन शक्याको कामगर्हणम् साधु कामपनि आरंभगर्हणनिष्फल
को सेवापनिगर्हणम् १८ पर्वतप्रतिमाशिकोपदेन सर्वहानिकोपनिगजमोतिदे

नशक्यं नारमेत्यास्यकार्येनैवकारयेत् स्वत्यकार्येन कुर्याच्च
निष्फलं नैवसेवयेत् १८ होले होले नमासाव्यमोक्ति कंनगजे
गजे साधवानहिसर्वत्रचंदनं तवनेवने १९ परकार्ये पुष्टकार्म
स्वकार्ये साधयेत् सुहकार्ये पुनिर्हतिराजकार्ये पुवि क्रमः

न. सर्वेगउमासाधुदेन. सर्वेवनमाश्रीखराउदेन १९ शुर्काको कार्यमापनियुक्ति
गर्नु. आशुकार्यचाउसिद्धगउ मित्रका कार्यमापनियुक्ति राजाको काममाविक

२

२५
५

बु क्रि
४३

शीचलेगयाकोकामपाःनेमानेरयाकोजसो २० देपदेन.साधुगयाकोकाम.हुंगासा
लेरयाकोजसोथिरहुं २१ हुनोउरुचकोचापयापालहुं २२ सध्वर्यपनिहुं २३ इतर

जनलेखेवनीचानांयत्कृतंतंतनदृष्टते अचलांमपिसाधूनांशिला
लेखेवतिष्ठति २१ म.तामापयःसंतिमहतामेवसंपदः इतरे
धुमनुष्येपुनापयोनेवरुपदः २२ शंभुसुव्यतिचारैरावस्वशे
वराचरुमाः विस्तुस्मरामात्रेणामहतांकरसंपुटैः २३

जनकोलेध्वर्यपनिहुं २४ देन.मापनिपनिहुं २५ आंककायातलेश्रीमहादेवसंतोष
हुं २६ वस्वशेषलेबंदुमासंतु २७ स्मरालेविस्तुसंतु २८ नवडापुरुषलाईहान

किरुनसंतु २९

लेखक. पाठकशास्त्रज्ञान्यालवैतोयसतीमूर्खभंतु क्रियावंतपंडितभंतु २४
वाणिज्यगर्नुषोडाकोव्यापारगर्नु. राजाकोसेवागर्नु. नपस्यागर्नु ज्ञानिजनलेचारथोक

लेखक. पाठकश्चैवयेचायशास्त्रचिंतकाः सर्वव्यसनिनोम्
काक्रियावंतश्चपंडिताः २४ वाणिज्यमभ्यवाणिज्यंराजसेवात
पोवनं धीराश्चत्वारिंशतेकातराकषिवाहकाः २५ पुत्रेद्धनं
थीवाणिज्यंविद्यार्थीचवदुःकृतं अतुकालमपत्यार्थीमानार्थी

गर्नु. कातरलेषेतकमाउनु २५ धर्मकोइछागन्याले. वाणिज्यव्यापारगर्नु विद्याकोइ
छागन्याले. अनेगशास्त्रसिकनु. पुत्रकोइछागन्याले. अतुकालमारितुदानदिनु. मा
नकोइछागन्याले राजाकोसेवागर्नु २५

बु. क्रि.

४४

१: मुखकमलकाफलजसै सुंदर वचन श्रीगुंडजसै शीतल हृदयमाकै टिजसै २ इती नल
क्षणा धूर्तकाहुन ३ इर्जनकस्तोदभन्या. मिहोकरावो न्या. तेस्कोविश्वासदेनक

मुखंपप्रदलाकारं वाचाचंदनशीतलं हृदयंकर्तृसदृशं त्रिविधं
धूर्तलक्षणां ३ इर्जनः प्रियवादी च नैव विश्वासकारयेत्. मधुश्र
वतिनिहाये हृदिहालाहलं विषं २८ खलसर्वपमात्राणि परादि
द्राणि पश्यति आत्मनो वित्त्यमात्राणि पश्यन् पि न पश्यति २९

रामन्यामहजसैरुन. हृदयमाभन्याकालोपिधजसैरु. २८ इर्जनले मुर्काको
दोषसस्यो प्रमाणापतिदेषरु. आहुदोषभन्या. वेलजत्रिकोपनिन देव्याकोजसै.
गर्ह २९

रामः

४४

मूर्खहृत्लेददर्शनगर्हन्. धनरुन्यानिर्गुणीभयापनी दादादेविलाहाकोफलजस्तेशो
भाहुंछु. ३० मूर्खभयाकामानिस्छार्तुपद्यकलोभन्या. प्रत्यक्षदिपद्यपथुभन्याको

दर्शनीयाश्रयेमूर्खाधनवंतश्चनिर्गुणाः दूरस्थापिचदृश्यंतेकिंभु
काश्वपुष्पिकाः ३० मूर्खोपिपरिहर्तव्यः प्रत्यक्षोदिपद्यः पथुः
भियतेवाक्यशाल्येनमुदयः कंटकोयथा ३१ सर्पः क्रूरः खरः क्रूरः
रः सर्पात्क्रूरतरः खरः मंत्रोषधिवशः सर्पः खरः केनोपद्रांम्यते

मूर्खहो. त्यस्कोवचनसर्पलेनदेष्वाको कंटप्रहारभयाको जस्तौव्यथा प्रात्रैहुंछु ३१ सर्प
पनिहुंछु. इर्जनपनिहुंछु. सर्पदेविहुंछु. इर्जनहुं. कलोभन्या मंत्र औषधीलेसर्पवक्ष
हुंछु. इर्जनकनकेहियुक्तिलेपनिस्त्राम्यगहुंछु देन ३२

वृ क्रि
४५

हस्तिसितहजारहस्तयाधारहनु चोडासितशयहान- सिंगहुन्यापभसितदश
हस्तयाधारहनु. ३३ नितिसितदेसोकोडनु. ३२ हातिसितयुंऊशलीकनवस्तु चो

हस्तिसितसहभ्रंसाशतहस्तेनवाजिनः भृंगिलोदशह
स्तेनदेशत्यागेनडुर्जनः ३३ हस्तिनोंकुशाहस्तेनकसाहस्ते
नडुर्जनः भृंगीलगुडहस्तेनखडूहस्तेनडुर्जन. ३४

शसितचाभुकलीकनवस्तु. सिंगहुन्यापभसितलहिलीकनवस्तु. ३५ नितिसित.
खडूलीकनवस्तु. ३४

सप्तः
४५

इर्जनछाउनुपर्छ शास्त्रज्ञभयापनि छाउनुपर्छ मणिलेभूषणगयाको सर्पदेखि उर
लाग्नेन क्वातले शास्त्रज्ञभयापनि इर्जनदेखि भय हुन्छ ३५ पात्र सुपात्र गाईर

इर्जनः परिहर्तव्यः शास्त्रेणालं कृतो यदि मणिनालं कृतः स
र्पः किमसौ न भयंकरः ३५ पात्रापात्रविशेषेण धेनुपन्न
गयोरिव तुल्यमिव च ते क्षीरं क्षीरान्नि स च ते विषं ३६

सर्पः विशेष हुन्छ कसो भन्दा घाँस खाई कन गाईले दुईदिन ३७ उदषा
ईकन सर्पले विष दिन्छ पात्र सुपात्र रूति विशेष हुन्छ ३८

४ क्रि
४८

साउशउछभनिहेलानगर्तु. लुकाकाछासमाको. आमासाउछतपति. वाहिपरिमा
सत्कंछरभस्मपाई तसैकोहिसमयमासाउशउछलो. छंछरभस्मपाई ३ सा

क्षुडशउमितिज्ञात्वानोपेक्षेतकदाचन कालेइर्जनमायाति
तृणास्थोवहिवीजवत् ३ पछीकेकैरकेदोषाअशीतिमधुपि
गले शतेकारोचषोडेचकुब्रस्यातंनविशते ३८ स्थानकभो
राचारोमैत्रलेहंपरित्यजेत् विष्वाससमयकायविनाशमुप

४ द्योषकेकरदेउछ. अशीदोषकुइयादेउछ. कारादेउछयदोषर. शेरंडादेउछ
शुदेउदोषकुसंख्यादेन ३८ स्थानपावसाकोइराचारीकपदी. रुस्तानितवि.
स्वातंगुयापदिनाशहुंछ ३९

रामः
४८

शीतलपुरुषलेशांतकोनाशगर्ध. तीक्ष्णकोपनिनाशगर्ध. शीतलधारणागर्धुगाहो
६. रतिकारणाले. तीक्ष्णपुरुषकैशीतलभयाकोउग्रभंड ४० वनमाहादाहभयाप

मृडनैवमृडंतिमृडनाहंतिदारुणां नाशाध्यंमृडनाकिंचि
नस्मात्तीक्ष्णतरोमृड ४० वनेप्रज्वलितोवह्निर्दहन्मूलानि
रक्षति समूलमुन्मूलयतिआपौषोमृडशीतलं ४१ स्थूल
रोमावलीवर्दकंन्याचवहुभाषिराणी उषराणिचक्षेत्राणिहरतः

४०
४१

नि.रुषकोटिवाचिजांरु. नदीलेलेगयापदि. रुषकोकोटिसमेतेलेजांरु. शीतलः
भन्याकोमहाडुष्ट ४१ कैशडुलोभयाकोसांआ. ठेरेकरागन्याकन्या. उषरभूमि. महा

४२
४३

३ डि
७

गुणप्रकाशगर्वाचक्रिगर्वा. अर्काको दोषभन्या कलहगर्वा. उद्यमाचिन्नउन्मा.
टाटादेविष्ठाडनु. ४३ घोडाको रथ नरुचुलाकाहति. भरषरविद्याकीगा.

रहस्यभेदपैथसंपरदोषानुकीर्तनं कलहप्रकृतिचैवदूरतःपरिवर्ज
येत्. ४३ अश्वयानंगजोत्तमगावधैवप्रसूतिकाः तथाश्रुतः
रोदासीदूरतःपरिवर्जयेत्. ४४ इर्जनंचसदाभिर्त्रवरत्वाभिरता.
स्त्रियः योजीर्गावत्त्रजीर्गाचदूरतःपरिवर्जयेत्. ४५

ई हरद्वारकीकेटी. एतिदेविफलाकरुनु ४४ इर्जनमित्रपरपुरुषइच्छागर्वासी
बढीगर्वा जीर्गावत्त्रटाटादेविष्ठाडनु. ४५

रामः
७

वेरिसितविश्वासनगर्तु. मित्रभयापनिविश्वासनगर्तु. कदाचित्तमित्रकोपभयाप.
सर्वैरुपप्रकाशहंरु. ४६ अविश्वासीदेउविश्वासनगर्तु. विश्वासीदेउपनि

नविश्वासेरुमित्रस्यमित्रस्यापिनविश्वासे कदाचित्तुपितोमि
त्रः सर्वैरुपप्रकाशयेत् ४६ नविश्वासेरुविश्वासंविश्वासेनैव
विश्वासेत् विश्वासाप्रयत्नयत्नंमूलान्नैवतिर्कतति ४७ नदी
नांवनुखीनांचभृंगिराणांशास्त्रपातोनां विश्वासंनैवकर्तव्यंस्त्री

विश्वासनगर्तु. विश्वालग्नयापदिभयहंरुसर्वैरुसहंरु ४७ नदीसित. नडु. ऊया
सित. सिडु. ऊयासित. सिपाहिसित. त्वास्ति. राजा. सतिसितविश्वासनगर्तु ४८

बु द्वि

४८

नदीकातीरकोरुष. आधारनभयाकीकन्यामंत्रिनभयाकोराजा. एतिधिरुद्धे
न ४५ धीतिकोइछागन्याले तीनचोककोछाउठ चुवापेलठ. रुपेजाकोय

नदीतीरेछयेरसायाचकन्यानिराश्रया सामंनरहितोरजान
भवन्तिचिराद्युष ४६ यदीछेछाभूतंप्रीतिंभीरितन्नकारयेत्
यूनमथप्रयोगंचपरोक्षेदारदर्शनं ४७ नगरेइवविश्वासंन
कर्याइलविशहं आत्मनोपितथाक्रोधमित्रवैरंनकारयेत्

बहार. अर्कालेनदेवीकनस्त्रीभेदगर्तु एतिकामनगर्तु ४८ इष्टसितपनिदि
आसनगर्तु. इललेचकर्त्ताइविगारनगर्तु. क्रोधीपनिनकुतु. मित्रसितवैरिन

गर्तु ४९

रामः

४८

कनीतिनां न्यामंत्रिको राजा लुलिनी को पतिवा सखा वत भय भया को सखा श्री. एति को
सेवानगठ ५२ कसं चिदेउ विश्वास देन कुस्ती सित रति छैन क राज्य मा त्रि हति छे

कनयो मंत्रि राजानं विप्रं च वपली पतिं प्रजाजकं वत भयं न सेवति
सदा बुधैः ५२ कसं चो नास्ति विश्वासं क भार्या यां कुतो रतिः क रा
ज्ये नास्ति निर्वृत्तिः कुदेशो नास्ति जीवितं ५३ नास्ति सत्यं सदा चोरे
नाशो च वपली यतो मघये लुरुयं नास्ति पत कारे च धन हि ५४

न कुदेशा मा वाचनु छैन ५२ चोर छेउ सत्य छैन लुलिनी को स्या मिवा सखा देउ
शोच छैन मनुवाल को मित्र छैन लुहार छेउ ति नै थो क छैन ५४

३ दि
४६

इई ब्राह्मणकारः अग्निब्राह्मणकारः इई स्त्रीपुरुषकारः इई शिष्यकारः महादेवरवसाहार्क
माहुवाहनजाह ५५ लोकयात्रासमयदिन्यातजा समर्थुन्यात्पागीरुपाचवसुनभ

द्वौविद्वौविषमग्निचंदयत्योगरुशिष्ययोः अंतरंनैवगंतव्यंहरस्यह
षभस्यच ५५ लोकयात्रासमयराजाशिरांपत्यागशीलताः पंच
यचनविद्यतेनक्रियात्रयसंगति ५६ नांजनशुक्लतांयातिनवैकल्यं
वक्रकृतं ननारिस्तिरवुद्धिः स्यान्मूर्खः संकृतं वदेत् ५७

याकागडमागतिरुनुगाहोहंरु ५६ मांजलसेतोहदेन वक्रकृतकोविकल्पभाववु.
देन स्त्रीकोस्तिरवुद्धिरुदेनमूर्खलेसांचोबोल्नुदेन ५७ ५८ ५९

रामः
४६

अगाशेषं अग्निशेष आधिशेष उत्तैराप्यपच्छि पुनर्वाउत्पत्तिरुंरु त्पत्कारणा
शेषमेतिराशुपच्छ ५८ उद्देगः कलहः कराडुः गुवाः मयः परस्त्रीः निडाः

अगाशेषोऽग्निशेषश्च आधिशेषस्तथैवच पुनर्वर्द्धयेयस्मात्तस्मा
देवंनकारयेत् ५८ उद्देगः कलहः कंडूयूतमयपरस्त्रियः निडा
मैथुनमालस्यंसेवतेतेविर्विद्धंते ५९ परदारापरस्वंचपरिवादं
परस्यच परिहास्यगुरुस्मानेयत्ततः परिवर्जयेत् ६०

मैथुनः आलस्यः सेवाः गर्हाः गर्दैः बद्धिरुंरु ५९ परस्त्रीपरधनं शुर्काः
कोशुपवायः कराः गुरुकाठाउमाहास्ययत्तगविच्छाडुपच्छ ६०

३ डि
५०

पश्चिमामनाशगर्भा अचिषियकरागर्भा सस्त्रमित्रसंग्रहनगर्भ विषकागाग्नि
काष्ठखमाउदलेकाकाजस्तोहो ६१ ऊर्ध्वशः ऊर्ध्वः ऊर्ध्वरिचकीत्वी ऊर्ध्वः ऊर्ध्वः

परोक्षेकार्यहंतारं प्रत्यक्षद्विषकादिने वर्जयेतादृशं मित्रं विष
ऊर्ध्वपयोमुखं ६१ ऊर्ध्वशः च ऊर्ध्वरिच व ऊर्ध्वार्था च ऊर्ध्वनंदिका
ऊर्ध्वच ऊर्ध्वमूर्ध्नि च वर्जयेत्यंडितः सदा ६२ उर्वशी यदि रूपे
तारं भाष्यदिति लोभमा गोपाली मेनिका चैव वर्जनीया परस्मि

ऊर्ध्वनः सति ज्ञानिले सधे छाडनु ६३ स्वर्गकाः सुप्तरा उर्वशी उर्वशी उर्वशी उर्वशी उर्वशी उर्वशी
पाली मेनिका सति सुप्तरा जन्मि जीभयापनि अर्का कीत्वास्त्रिमाथि हृच्छानगर्भ

दारहनु ६३

रामः
५०

केहि कार्यगरिकन साफल्यचाडै भया को भया पनि काममा विद्यामा फलित भयानि
विपत्तिमा महादोषरुत्या कामरस्तो कार्य जानि रुहले छाडनु पर्छ ६४ भक्त

येषु कार्येषु विद्यासु सहसापि फलोदयः विपत्तिषु महौदो
षः परिवर्जेद्विचक्षणाः ६४ भक्ता भक्त समं पश्येत्तत्कार्या
कार्यचतुस्तया सदा कार्येषु संदेहा भेत्यं सर्वदा बुधैः

अभक्त समगर्नु कार्य अकार्य तुल्यगर्नु सदा कार्यमा संदेहगर्नु एस्तासित
सदेकालुमापत्तिजानी जनडराउनु पर्छ ६५

बु द्वि

५९

श्रुक्लीसितपनिडराउनु. राजासित. तानिभयाकाशुसितपरापूर्वदेविशिरोधभया
काशुसितपनिडराउनुपर्द. ६६ हषकोभयबायुपद्मकोभयशिरोहिर. पर्वतकोभ

भेतव्यमकुलीनानांराजायरोपजीविनां भेतव्यंज्ञानशत्रूणांहत्वा
पूर्वोपकारिणाम्. ६६ पादयानांभयंवातः पद्मानांशिरोहिर
यं पर्वतानांभयंवातजंतूनांक्षिपदोभयं ६७ मानायदिविषंदः
यात्पिताविक्रीयतेसुतं राजाकरोतिचात्यायंकोमेजानाभविष्यति

यवञ्जंतुकेभयमनुव्य ६७ आमानेविषदियापदि. वावालेव्यचापदि. राजा रामः
नेश्रमायगयापदि. कत्काशरणामाजाठकोरक्षागर्ता. ६८ ५९

जाह्नदेवामाभयापति. राजा मन्त्रि पुरोहित सर्वेचोर तेस्ताठाउमाक्यागर्त जाह्न
देविरक्षाकुंछ. उठाउंमाभयमात्रैकुंछ ६५ विधातालेकपालमालेरयाको अक्षरदै

यत्र राजा स्वयं चौरसमं चो स पुरोहितः तत्राहं किं करिष्यामि य
तोरक्षा ततो भयं ६९ विधाना लिखिता यस्य ललाटाक्षरमा
लिका देवोऽपि न हि शक्नोति स लिख्य लिखितुं पुनः ७० कर्म
सो हि प्रधानेन बुद्धिना किं प्रयोजनं पाषाणस्य कृतो बुद्धिस्तेन

वलेषनिमेहनसक्तैः ७० दुलोभन्याकोकर्म बुद्धिमात्रैभयालेक्याप्रयोजन. दुंगा.
लेक्याबुद्धिगयो. कया अर्थलेदेवताहो भनि पूजा गयो. ७१

द्वोभद्विष्यति

सु वि
५२

कर्ममाभयाजोऽयुवस्यकुंरुः वलियः कर्मिले भुमलननद्वेतिदितादि याकोदेलासा. सीतावि
वाहगयाकोऽः सीभयाः एतिका एगाले कर्महुलोहो ७२ सठरुलनिकोभयापदि. ये

कर्मगोहिप्रधानानि सति हरे भुमयुह वलियः दत्तलनेपि जानकी
दुःखभागिनी ७३ सानुहले भवेन्नलिन्दोपोपिगुणसंहतिः गुणो
दिदोषतां यातिवकी भूतविधानरि ७४ किं करोति नरः प्राज्ञः प्रथम
माताः उक्तमभिः प्रायेण वाहमूखो लो बुद्धिः दमार्ह नारिणी ७४

बलेपनिगुणकुंरुः विधा ताविमुत्तभयापदि गुणाले पतिरोषकुंरु ७३ सानामात्रैभयालेक्या
कुंरुः कर्मनेपयाया काठगमानजाईकुंरुः दैन. मूखकोपनि ले अर्यकुंरु. बुद्धिभयाकोकर्म

सठरुलनिकोभयापदि

हस्तकोगहनादानगर्तुः कंठकोगहनासत्यः ^{बोलेव} कानकोगहनाधर्धसुंठुगहनालायाकोः ^{रुथा}
क्याप्रयोजन ७५ स्वास्त्रिकोगहनासुचरित्र हृषकोगहनाफलः ७६ हृषकोगहनाआकु

हस्तस्य भूषणं दानं सत्यं कंठस्य भूषणं कृतं च भूषणं कर्ताः भूषणोः
किंप्रयोजनं ७५ चरित्रभूषणं शीलां दुर्माणां पुष्पभूषणं त्वहति
भूषणं पुंसां पत्नीनां भूषणं कृपा ७६ नक्षत्रभूषणं चंडो नारीणां
भूषणं पतिः पृथिवीभूषणं राजाशीलं सर्वत्र भूषणं ७७

हस्तिराजाकोगहनाकृपा राघवः ७८ नक्षत्रकोशहनाचंडमा स्वास्त्रिकोगहनाआका
स्वामि पृथिवीकोगहनागजाः हृषकोगहनाशीलं स्वभावह ७९

३ छि
५३

हुनाप्रह्वले शुमान्नगयापनिनि को हो. नीशानि सलेनायगयापनिनि को हो.
कसोभया. श्री कस्तकालरखाले मई नग दार्गई कोली नाग को। श्री रक्षोभाभयोत

शुचि भूमि गतं तोयं यत्र लोकोन विजाति तेषां पश्चात् परि त्यज अन्य स्थाने शुचि भुवि ॥ ३६

महतां परिभवषोषं नदी जनाल सुत्र मं. कंसारिचरणा

घाते कोलीयस्य विभूयतां ३७ शुचि भूमि गतं तोयं शुचि

नारीषां पुता शुचि मा करी राजा संतोषो ब्राह्मणः शुचिः ३८

शुचि न तुले न लियामे भया भूमि मा भया को क विभूय परदेशां विमदा न विभया को जगाध विवदि ब्रह्म

स्तो: ३८ भूमि मा भया को क नि शुचि. पतिवता भया की स्त्री शुचि. क्षमा धारी भ
या को राजा शुचि. संतोषी भया को ब्राह्मण शुचि: ३९

रामः
५३

भस्मलेकासोभुद्धुंछु. अमिलालेतांभोभुद्धुंछु. रजभयाकीस्वास्तिभुद्धुंछु
• वेगलेगयाकोनदीभुद्धुंछु. ८० वाचालेभुतःपुरदिंछु. आमालेभान्सादिंछु

भस्मनाभुद्धतेकांस्वताममस्तेनभुद्धते रजसाभुद्धतेनारीनदी
वेगेनभुद्धति ८० पितुरंतपुरंदद्यान्मातुर्दद्यान्महानसं गोषु
आत्मसमदद्यात्स्वयमेवकृषिंभुजेत् ८१ कपिलाक्षीरघानेनवास
शीगमनेनच वेदाक्षरविचारोत्सासभूडोनरकंभुजेत् ८२

न गाईलेआफुसमदिंछु. आफुलेपेतकमाउवु ८३ कपिलगाईकाउदघाया
पदि. वासशीगमगागयापदि. वेदघारायरागयापदि. त्याभूडनरकवासवर्त्ता

ब्राह्मणको उत्सव यज्ञगर्तु. मुख्यको उत्सकलह. स्वास्त्रिको उत्सव पुरुष. गाइको उत्सव शा
स. ६६ वेदजात्याको फल अग्नि होत्र. शास्त्रजात्याको फल शीलवृत्तिनिको गर्तु स्त्रीप्र.

यज्ञोत्सवं च विप्राराणां मूर्खाणां कलहोत्सवं पुरुषोत्सवं च नारीणां ग
वां चैव तस्योत्सवं ६६ अग्नि होत्र फलं वेदशीलवृत्तिफलं श्रुतं
रतिपुत्रकला नारीदत्तभक्तफलं धनं ६७ अग्निदहति तापेन सूर्यो
दहति रश्मिभिः राजा दहति दूरादेन तपसा जलशो दहति. ६८

संगगत्याको फल पुत्रतुल्याउनु. धनभयाको फल दानभोगगर्तु ६९ अग्नि लेपाहगर्तु
तापले सूर्यलेपाहगर्तु किरणाले राजाले दण्डले पाहगर्तु. ब्राह्मणाले तपस्याले पाहग

६८
६९

वि
५

सनसौक उसैमयाकोमासु. सुतलेमधनम. तकोय. तकोनेनेनगम
को. गार्कोमासुपायातुल्य. ॥ आउ. नेमारउरेन. मारनउपनि. न. सु

सनशाकं मृतं मांसं करणप्रथितं दधिः सन्यादं चर्षं च
तुल्यं गोमांसमक्षरां ॥ नह. यान्यमनिदद्याद्रुन्मानं
नहश्यते त्रयः सांकां परिश्रम. यमांसं शुषिषिर ॥

रुलेमायाकोहेर्नपनिदेन. हेयुषिषिर. रुनिनिन. चोक. संकाछाडिकन माउ
पायाकोपापरेन. ॥ १ ॥ ॥ ॥ ॥ ॥

रामः
५५

विपत्तिमानभयाकीर्त्तौ. मूर्खकोरा. कामपरायणकोनगर्भकमारो स्नेहनभया.
कोमित्र इष्ट. एतिथोकनकायाहुलो मूर्खहुं ७६ कैसेकोमित्रपनिदेन क

नामाभार्यासुतो मूर्खप्रेषकोराग्विचारकः. निस्नेहोबंधवर्गश्चस्य.
नेदस्यमहत्सुखं ७७ नरुध्विक्तस्यचिन्मित्रंनरुध्विक्तस्यचित्ति
यः कारणादेवजायतेमित्राणिरिषवस्तथा ७८ कार्यार्थीभजते
लोकोनलोकःपरमाधत्तः वत्सक्षीरक्षयंदृष्ट्वा परित्यजतिमातरं.

सैकोप्रियपनिदेन. कार्यकारणमा. शत्रुपनिहुं. मित्रपनिहुं ७९ कार्यको. सु
उसारलेलोभजनागर्भ. परमाधत्तलोकोनभजनागर्भेन कसोभया. आमाते

७६
इदमस्मिन्वाख्यानोक्तं

५ मि
५८

बसनीको निडाइ देन ५८ ॥ ५९ ॥ ६० ॥ ६१ ॥ ६२ ॥ ६३ ॥ ६४ ॥ ६५ ॥ ६६ ॥ ६७ ॥ ६८ ॥ ६९ ॥ ७० ॥ ७१ ॥ ७२ ॥ ७३ ॥ ७४ ॥ ७५ ॥ ७६ ॥ ७७ ॥ ७८ ॥ ७९ ॥ ८० ॥ ८१ ॥ ८२ ॥ ८३ ॥ ८४ ॥ ८५ ॥ ८६ ॥ ८७ ॥ ८८ ॥ ८९ ॥ ९० ॥ ९१ ॥ ९२ ॥ ९३ ॥ ९४ ॥ ९५ ॥ ९६ ॥ ९७ ॥ ९८ ॥ ९९ ॥ १०० ॥

५ मि
५८

2262 I